

Олена Шевченко,
кандидат педагогічних наук,
Полтавський державний медичний університет;
Валентина Владимірова,
старший викладач,
Полтавський державний медичний університет

РОЛЬОВІ ІГРИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У сучасній лінгводидактиці все частіше порушуються питання підвищення ефективності навчального процесу. Для методики викладання української мови як іноземної особливо важливим є пошук нових або реконструкція старих, добре відомих методів навчання, що найбільшою мірою забезпечували б активність здобувачів вищої освіти у навчальному процесі. У науково-методичній літературі та публікаціях багатьох науковців висвітлюються необхідність введення активного навчання, зокрема ігрових. Розробкою ігрових форм і методів навчання іноземної мови займалися: А. Деркач, Л. Грицюк, Г. Китайгородська, Т. Олійник, С. Щербак, П. Щербань та ін. У царині викладання української мови іноземцям «ця ніша ще практично не заповнена», – зауважує О. Палінська [2, с. 190].

Мета пропонованої розвідки – проаналізувати можливості використання рольових ігор у навчанні іноземців української мови.

Рольова гра – це мовна, ігрова та навчальна діяльність одночасно. Мета гри під час занять з української мови як іноземної – формування та розвиток мовних навичок та умінь здобувачів освіти. З погляду здобувачів, рольова гра – це ігрова діяльність, у процесі якої вони виступають у певних ролях. Адже на практиці ми зустрічаємося з тим, що іноземні здобувачі освіти, боячись опинитися в незручній ситуації через незнання української мови, навіть не намагаються почати розмову з людьми, які розмовляють українською, а в магазинах і в різних

установах намагаються висловлюватися жестами. Щоб вирішити цю проблему, ми пропонуємо активно використовувати ігри, що імітують різні ситуації, з якими може зіткнутися іноземець в Україні. На занятті викладач має розглядати рольову гру як форму навчання діалогічного спілкування. А саме перевтілення сприяє розумінню дій інших людей, розширення сфери спілкування. Тому рольовій грі слід відводити гідне місце на всіх етапах роботи над тією чи іншою темою.

Щоб рольова гра була ефективною, слід максимально відтворити умови реального спілкування, намагатися створити ситуацію реальної практичної діяльності людей. В іграх можна опанувати такі елементи спілкування як уміння розпочати бесіду, вислухати протилежну думку, погодитися або не погодитися із співрозмовником, поставити уточнюючі питання тощо. Рольові ігри сприяють усвідомленому освоєнню української мови іноземцями. Щоб рольова гра була цікавою та виконала свої навчальні функції, звичайно, необхідна ретельна підготовка до її проведення. Гра має відбуватися у доброзичливій атмосфері, викликати почуття радості спілкування. Чим вільніше відчувається іноземний здобувач освіти, тим ініціативніше він у спілкуванні. Потрібно, щоб здобувачі у процесі гри могли максимально ефективно використати відомий їм граматичний та лексичний матеріал. На початковому етапі викладач керує процесом і слідкує за тим, що відбувається.

Рольові ігри можна використовувати на різних етапах навчання: і початковому, і просунутому. Під час підготовки до проведення гри необхідно пояснити тим, хто навчається, їх ролі, наприклад, спілкування з друзями, в сім'ї, в офіційному закладі. Крім того, можна дати інформацію про людину: де вона працює, що любить робити, які у неї звички. Але інформація не повинна даватися дуже докладна, тому що ми розуміємо, що здобувач повинен вміти проявити свій творчий початок. Ті, хто бере участь у грі, повинні самі пофантазувати, домислити образ свого персонажа, можливо, щось спробувати змінити. Залежно від цілей, які має викладач, рольові ігри умовно можна розділити на лексичні, граматичні та ігри, що розвивають пам'ять. Лексичні ігри тренують іноземних

здобувачів освіти у вживанні слів у ситуаціях, наближених до природної обстановки, наприклад, у магазині, у поліклініці, у музеї, у готелі; у розвитку мовної реакції. Граматичні ігри повинні створювати ситуації для вживання того чи іншого мовного зразка, розвивати мовну активність та самостійність [3, с. 257].

Технологія рольової гри складається з кількох етапів:

- Етап підготовки. На цьому етапі спочатку розробляється сценарій, потім складається план гри.
- Етап пояснення – формулювання цілей заняття, розподіл ролей, постановка проблеми. У разі потреби здобувачі можуть звертатися за допомогою до викладача.
- Процес гри. На цьому етапі розігрується сама ситуація.
- Етап аналізу та узагальнення. Після закінчення гри викладач обмінюється думками із здобувачами, вирішують, що вийшло, а на що слід ще раз звернути увагу. У висновку підбиваються підсумки, відзначаються помилки та формулюється остаточний результат заняття [2].

Наведемо приклад сценарію та рольової інструкції рольової соціально-побутової гри. Рольова гра «Купуємо теплі речі»

Сценарій: двоє друзів вибирають тепле взуття на зиму; розмова з продавцем; хлопці вдома розглядають ботинки і з'ясовують, що вони мають брак; наступного дня вони йдуть до магазину повернути ботинки; розмова з продавцем; розмова з менеджером; вирішення проблеми.

Інструкції. *Ви студент 1, який живе в гуртожитку з другом. Вам потрібно придбати тепле взуття на зиму і ви запрошуєте свого товариша сходити з вами до взуттєвого магазину. Ваш товариш не хоче йти з вами. Переконайте свого товариша, щоб він пішов з вами до магазину. Товариш погоджується. Вдома виявляється, що ботинки мають дефект, але повертатися до магазину вже пізно. Товариш пропонує завтра піти до магазину і повернути ботинки. Ви не згодні, тому що не впевнені, що вас послухають у магазині. Друг переконує, що треба це зробити. Ви погоджуєтесь. У магазині спочатку ви розмовляєте з*

продавчиною, та не може вирішити проблему. Ви пропонуєте піти додому. Але ваш товариш наполягає викликати менеджера.

Ви студент 2, який живе в гуртожитку з товаришем. Ви не хочете йти з другом до магазину. Ваш друг, як виявляється, хоче купити теплі ботинки на зиму. Ви погоджуєтесь піти з другом. Вдома виявляється, що ботинки мають подряпину, але повертатися до магазину вже пізно. Ви пропонуєте завтра піти в магазин і повернути ботинки. Друг не згодний, тому що не впевнений, що вас послухають у магазині. Ви переконуєте його, що треба це зробити. Він погоджується. Після розмови вашого друга з продавчиною, та не може вирішити проблему. Ваш товариш пропонує піти додому. Але ви наполягаєте викликати менеджера. Ви розмовляєте з менеджером. Спочатку він відмовляється щось зробити, тому що там ледве помітна подряпина. Ви переконуєте менеджера, що вчора було вже пізно, і ви не могли повернути ботинки одразу. Менеджер цікавиться, чи є у Вас чек. І лише після пред'явлення чеку менеджер погоджується прийняти ботинки назад.

Ви менеджер магазину. Вас викликає продавчиня, щоб вирішити проблему з ботинками. Ботинки принесли хлопці і стверджують, що ботинки, які вони вчора купили, мають подряпини. Спочатку ви відмовляєтесь щось зробити, тому що вони принесли ботинки не відразу. Ви не знаєте, можливо, вони самі зробили подряпину, коли приміряли ботинки вдома. Хлопці переконують вас, що вчора було вже пізно, і вони не могли повернути ботинки відразу. Ви цікавитесь, чи є у хлопців чек. І приймаєте ботинки назад.

Ви продавчиня магазину. Хлопці платять вам гроші за ботинки. Наступного дня вони приходять знову, щоб повернути ботинки. Ви їх не впізнаєте: у вас було дуже багато покупців. Ви не можете вирішити проблему і викликаєте менеджера.

Отже, рольова ділова гра моделює типові ситуації повсякденного спілкування та ділової взаємодії. Використання рольових ігор під час занять не є заміною традиційного виконання вправ з підручника, способом зайняти здобувачів освіти. Це швидше діяльність у навчанні мови, де здобувачі можуть

застосувати свої лексичні та граматичні знання. І викладач, створюючи штучну ситуацію для спілкування, пов'язує навчальний процес та реальні ситуації.

Джерела та література

1. Вертегел В. Л. Рольова гра як один з інтенсифікаторів навчання іноземної мови для професійних цілей. *Новітні тенденції навчання іноземної мови за професійним спрямуванням* : мат. II всеукраїнської наук.-практ. конференції, м. Херсон, 25–26 квітня 2013 року. Херсон : Видавництво Херсонської державної морської академії, 2013. С. 182–184.

2. Палінська О. Використання ігор на заняттях з української мови як іноземної. *Українська мова у світі* : збірник матеріалів II Міжнародної наук.-практ. конференції. 2012. С. 185–191.

3. Шевченко О. М. Інноваційні методи та сучасні інформаційні технології у навчанні української мови іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : мат. Всеукраїнської навч.-наук. конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. Полтава, 2020. С. 256–258.

4. Shevchenko O. Conceptual foundations of the lingvoculturological approach to teaching Ukrainian to foreign students. *Modern science and practice. Abstracts of III International Scientific and Practical Conference*. 2021. P. 71–72.

5. Shevchenko O., Leshchenko T. Improvement of language training of foreign students. *Problems of practice, science and ways to solve them. Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference*. 2021. P. 99–101.